

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

8.10.2025

VN/13/2025

LAUSUNTO EDUSKUNNAN TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVOVALIOKUNNALLE

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta (HE 109/2025 vp)

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa. Työ- ja elinkeinoministeriö on osallistunut esityksen valmisteluun oman toimialansa osalta. Ministeriö esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Hallinnollinen keventäminen

Esityksen tarkoituksena on keventää aktivointisuunnitteluun ja kuntouttavaan työtoimintaan ohjaamiseen liittyviä hallinnollisia velvoitteita. Ehdotettujen muutosten jälkeen työttömyysetuutta pääasiallisena etuutena saaville työttömille laadittaisiin joko työllistymissuunnitelma tai monialainen työllistymissuunnitelma. Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa ehdotettua keventämistä. Nykyinen tiukkaan säännelty aktivointisuunnittelu voi sosiaalipalveluiden osalta olla työttömälle tarpeeton ja voi myös jäykistää työnhakijan palveluprosessia työvoimaviranomaisessa.

Työnhakijan palveluprosessi ja asiakkaan palvelutarpeisiin vastaaminen

Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan aktivointisuunnitelman poistaminen työttömyysetuutta pääasiallisena etuutena saavilta työttömiltä ei heikennä työttömän työnhakijan palveluprosessia. Työnhakijan palveluprosessista säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (380/2023) muun muassa seuraavasti:

- Heti työnhaun alussa työttömälle laaditaan alkuhaastattelussa työllistymissuunnitelma, ja osana laatimista hänen palvelutarpeensa arvioidaan. Palvelutarpeen arviointi on keskeinen elementti työnhakijan palveluprosessissa ja työvoimaviranomaisen palvelussa. Työnhaun jatkuessa suunnitelmaa ja palvelutarvetta tarkistetaan ja päivitetään kolmen kuukauden välein.
- Jos työttömän palvelutarve edellyttää muita kuin työvoimaviranomaisen järjestämiä palveluja, sen on tarvittaessa ohjattava työtön muun viranomaisen palvelujen piiriin, tarvittaessa yhteistyössä tämän kanssa. Käytännössä tällöin on kyse ns. konsultoivasta yhteistyöstä osana työllistymissuunnitelman laatimista.
- Jos palvelutarvearviossa tunnistetaan monialainen palvelutarve (laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä, 380/2023), työvoimaviranomainen ohjaa työttömän monialaiseen palvelutarvearvioon.

Monialaisessa palvelutarvearviossa palvelutarvearvion tekevät työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos yhdessä. Jos ne arvioivat työttömän työllistymisen edellyttävän mainitussa laissa tarkoitettua palveluiden yhteen sovittamista, työttömän kanssa laaditaan monialainen työllistymissuunnitelma ja hän siirtyy monialaisen tuen yhteistoimintamallin piiriin. Monialaiseen palvelutarpeen arviointiin ohjaaminen ei edellytä tietynkestoista työttömyyttä.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkuus kestää vain niin kauan kuin viranomaiset arvioivat työttömällä olevan tarve palveluiden yhteensovittamiseen. Tarpeen päätyttyä asiakkuus pääsääntöisesti jatkuisi työvoimaviranomaisessa.

Kuntouttavaan työtoimintaan ohjaaminen

Työttömyysetuutta pääasiallisena etuutena saava työtön ohjattaisiin jatkossa kuntouttavaan työtoimintaan monialaisessa työllistymissuunnitelmassa sovittun mukaisesti. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää kohdentamista tarkoituksenmukaisena ja kuntouttavan työtoiminnan roolia selkeyttävänä.

Viranomaisyhteistyön näkökulmasta on hyvä huomioida, että työllistymissuunnitelmaan voi tarvittaessa sisällyttää muita sosiaalipalveluita kuin kuntouttava työtoiminta. Tällä vastattaisiin myös lyhytkestoiseen sosiaalipalveluiden tarpeeseen.

Vaikutukset työttömiin

Aktivointisuunnitelma on työllistymissuunnitelman korvaava suunnitelma. Jos työttömällä ei ole sosiaalipalveluiden tarvetta, aktivointisuunnitelma vastaa käytännössä sisällöllisesti työllistymissuunnitelmaa. Työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen yhdessä laatima ja uudistama aktivointisuunnitelma voi tällöin näyttäytyä asiakkaalle hämmentävänä. Suunnitelman laatiminen tällaisessa tilanteessa on saadun asiakaspalautteen perusteella koettu myös kiusallisena.

Erinimisten suunnitelmien vähentäminen ja eri suunnitelmien päällekkäisyyksien purkaminen todennäköisesti selkeyttävät prosessia asiakkaalle. Ehdotettu muutos todennäköisesti myös selkeyttää asiakkaalle työvoimaviranomaisen roolia työllistymisen edistämisen vastuuviranomaisena.

Vaikutukset työvoimaviranomaisiin

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää oikeansuuntaisena arviota, että suuri osa nykyisistä aktivointiehdon piiriin kuuluvista työttömyysetuutta saavista työttömistä ei tarvitse sosiaalipalveluja työllistymisen tueksi. Ministeriön aiemmin saama palaute aktivointisuunnittelun haasteista on ollut saman suuntaista. Aktivointiehdon poistaminen esitetyllä tavalla sujuvoittaisi siten työvoimaviranomaisen työtä.

Jatkossa useimpien työttömien palvelutarpeisiin voitaisiin vastata työvoimapalveluilla ja esimerkiksi kunnan yleiseen toimialaan kuuluvilla palveluilla, mistä voidaan sopia työllistymissuunnitelmassa. Myös konsultoiva yhteistyö sosiaalipalveluiden kanssa voitaisiin sisällyttää työllistymissuunnitelmaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö tuo kuitenkin esille, että ohjaukset monialaiseen palvelutarvearvioon voivat lisääntyä esityksen vuoksi, mikä todetaan myös esityksessä. Ministeriö pitää tärkeänä, että monialaisten palvelutarvearvioiden ja monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakasmäärien kehitystä seurataan ja esityksen vaikutuksia arvioidaan toimeenpanon alettua.